

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงความต้องการของผู้ปกครอง ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เกี่ยวกับการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ จึงจำเป็นต้องศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การศึกษาวิจัย โดยมีเรื่องที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. การศึกษาความต้องการของชุมชน
2. ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
3. ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร
4. การนำหลักสูตรไปใช้
5. กระบวนการพัฒนาหลักสูตร
6. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2523)
7. การจัดหลักสูตรภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
8. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร
9. สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน
10. การใช้สถานที่
11. การวัดผลและประเมินผลการเรียน
12. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความต้องการของชุมชน

ชุมชนกับโรงเรียน

สุวัฒน์ มุทษเมธา (2524) ได้กล่าวถึง ความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. การศึกษาในโรงเรียนสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชน เพราะโรงเรียนให้การศึกษากับนักเรียน ซึ่งมาจากชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ นักเรียนนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน นักเรียนต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น รวมทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครองของนักเรียนด้วย บุคคลในชุมชนก็จะดำรงชีวิตตามนักเรียนไปด้วย จึงถือว่าโรงเรียนให้การศึกษ โดยทางอ้อมแก่บุคคลในชุมชนนั่นเอง

2. เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม คือ ให้ประชาชนยอมรับว่าสถานศึกษา หรือโรงเรียนเป็นสถาบันสำคัญของชุมชน เป็นสิ่งมีค่าของทุกคน ช่วยทำให้การเป็นอยู่ของประชาชน ในชุมชนดีขึ้น ดังนั้นประชาชนในชุมชนย่อมมีความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของโรงเรียน ยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือโรงเรียน อาจจะเป็นเงิน วัสดุสิ่งของ แรงงาน และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโรงเรียน

3. ทำให้ครูกับผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพราะโรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์กันดี แต่ถ้าโรงเรียนกับชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กัน จะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น โรงเรียนและครูถูกกล่าวหาบ้าง ถูกตำหนิบ้าง

4. เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มคนที่เป็นปัญหาต่อการศึกษา ในชุมชนแต่ละแห่งมักจะมีผู้ที่มีปัญหาไม่เข้าใจการศึกษา ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน

ไม่ให้ความร่วมมือทางโรงเรียน ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ได้

5. เพื่อปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชน เพราะการเรียนการสอนของโรงเรียนต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชน ต้องอาศัยความร่วมมือสนับสนุนจากชุมชน จะต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชน จะต้องให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ในชีวิตรประจำวัน และนำไปเผยแพร่แก่ชุมชนได้และนอกจากโรงเรียนให้การศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลแล้ว ยังมุ่งพัฒนาชุมชนไปด้วย ดังนั้น หลักสูตรและการเรียนการสอนของโรงเรียนจะต้องได้รับการปรับปรุง ตามความต้องการของชุมชนด้วย

6. เพื่อให้ทรัพยากรของชุมชนให้เป็นประโยชน์ เพราะในชุมชนมีทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ บุคคล สถาบัน และวัฒนธรรมพื้นบ้านมากมายด้วยกัน ทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในโรงเรียนได้

7. ทำให้โรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจชุมชนดี ทั้งในด้านปัญหาชุมชน ความต้องการของชุมชน ทรัพยากรในชุมชน เพื่อโรงเรียนจะได้ช่วยแก้ปัญหาของชุมชนและปรับปรุงหลักฐานให้เหมาะสมกับชุมชน

หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

กิติมา ปรีดีดิถ (2532) ได้กล่าวถึง หลักเกณฑ์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรมีดังนี้

1. ต้องดำเนินการด้วยความบริสุทธิ์ใจ ตรงไปตรงมา และเชื่อถือได้
2. ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นภารกิจที่ต้องทำต่อเนื่องตลอดเวลา
3. ต้องดำเนินการให้ครอบคลุมทุกด้านที่ชุมชนมีส่วนรับผิดชอบด้วย

4. ต้องมีความง่ายและคล่องตัวในการดำเนินงาน
5. ต้องเป็นไปด้วยความสร้างสรรค์ มิใช่ทำลายภาพพจน์ของโรงเรียน และชุมชน
6. ต้องดำเนินการปรับให้เข้ากับสภาพของชุมชน
7. ต้องดำเนินการด้วยความยืดหยุ่นให้เข้ากับสาระ วิธีการและโอกาส
8. ควรจะคำนึงถึงความต้องการที่เกี่ยวกับความเจริญงอกงามของแต่ละคน และการพัฒนาสังคม และชุมชนไปพร้อม ๆ กัน
9. ควรใช้กระบวนการติดตามสื่อสารสองทางในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
10. ใช้วิถีทางแห่งประชาธิปไตยในการดำเนินงาน

Stoops and Rafferty (1961) ได้สรุปหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน และชุมชนไว้ 7 ประการ คือ

1. ต้องมีทั้งการให้และการรับข่าวสารต่อชุมชน คือ บุคลากรในโรงเรียนจะต้องทราบความเป็นไปของชุมชนและขณะเดียวกันในโรงเรียนก็ต้องแถลงให้ประชาชนทราบถึงปัญหาและวิธีดำเนินงานของโรงเรียน
2. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะได้ผลอยู่ที่การใช้วิธีการหลาย ๆ ทาง ในเวลาเดียวกัน
3. ต้องพยายามให้ชุมชนเข้าใจโรงเรียนให้มากขึ้น
4. งานที่จัดทำนั้นควรเป็นงานที่ทำอย่างต่อเนื่องกัน
5. โรงเรียนควรให้ข้อมูลที่น่าสนใจ และง่ายต่อการเข้าใจ และสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ค่านวณ บุญเพชรแก้ว (2519) ได้เสนอวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

1. ติดต่อเยี่ยมเยียนชุมชนอย่างใกล้ชิดอยู่เสมอ
2. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ และสิ่งของของโรงเรียน
3. ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน
4. ชักชวนและแต่งตั้งผู้สนใจการศึกษา หรือประชาชนมาเป็นกรรมการ การศึกษาของโรงเรียน
5. ชักชวน และให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็น ประโยชน์ ในการปรับปรุงโรงเรียน
6. ติดต่อสัมพันธ์กับผู้นำศาสนา
7. ส่งเสริมครูและนักเรียนให้เห็นความสำคัญของการสร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจจากชุมชน
8. ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชน
9. ร่วมมือในพิธีกรรมต่าง ๆ ตามประเพณีของชุมชน

ในการนำโรงเรียนออกสู่ชุมชนนั้น กิตติมา ปรีดีดิลก (2532) ได้กล่าวว่า โรงเรียนควรจะได้ปฏิบัติดังนี้

1. การเชิญผู้ปกครองนักเรียนหรือประชาชนในชุมชนมาโรงเรียน โดย อาจจะทำได้ดังนี้
 - 1.1 เชิญมาประชุมในวันปฐมนิเทศนักเรียนใหม่
 - 1.2 เชิญมาประชุมในวันก่อนเปิดเทอมแรกของทุกชั้นเรียน
 - 1.3 เชิญผู้ปกครอง และประชาชนในชุมชนมาเพื่อปรึกษาหารือในการ ปรับปรุงโรงเรียน
 - 1.4 เชิญประชาชนในชุมชนมาประชุมร่วมกับครูในโรงเรียน เพื่อ ปรึกษาหารือในการปรับปรุงและแก้ปัญหาในชุมชน
 - 1.5 เชิญผู้ปกครองของนักเรียนมาพบปะสังสรรค์กับครูในโรงเรียน

1.6 เชิญผู้ปกครองนักเรียนมาชมนิทรรศการผลงานของนักเรียน และ การแสดงของนักเรียน

1.7 จัดให้มีกิจกรรมสร้างความสามัคคีระหว่างผู้ปกครอง หรือ ประชาชนในชุมชนกับครูและนักเรียน

1.8 จัดงานวันแม่ขึ้นในโรงเรียน

2. การรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ มีเรื่องที่ต้องรายงาน อยู่ 3 ประการ คือ

2.1 รายงานผลการเรียน

2.2 รายงานความประพฤติ

2.3 รายงานเกี่ยวกับสุขภาพ

3. โรงเรียนให้ความช่วยเหลือชุมชนสิ่งที่โรงเรียนจะให้ความช่วยเหลือ ชุมชนนอกเหนือจากการสอนในโรงเรียน มีดังนี้

3.1 ช่วยพัฒนาชุมชน

3.2 จัดให้มีการสอนหรือฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เพื่อให้ ประชาชนในชุมชนรู้จักช่วยตนเอง พึ่งตนเองได้

3.3 เผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ แก่ชุมชน

3.4 จัดบริการข่าวสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

3.5 ร่วมมือกับหน่วยราชการอื่น ให้ความช่วยเหลือด้านสุขภาพอนามัย ของประชาชนในชุมชน

4. โรงเรียนขอความช่วยเหลือ และความร่วมมือจากชุมชน สิ่งที่โรงเรียน จะขอความช่วยเหลือ และขอความร่วมมือจากชุมชนนั้น อาจเป็นด้านการเงิน ด้าน วัสดุอุปกรณ์ ด้านแรงงาน ด้านค่าปรึกษาหารือ ด้านการเป็นวิทยากร

5. บริการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ของโรงเรียนแก่ชุมชน เช่น อาคารสถานที่เพื่อใช้ในงานต่าง ๆ ห้องประชุม ห้องสมุด สนามกีฬา หรือห้องพยาบาล เป็นต้น

6. ใช้ทรัพยากรในชุมชนเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน

7. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น กิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี ศาสนา วันสำคัญต่าง ๆ หรือการพัฒนาท้องถิ่น

8. การประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์โดยความหมายทั่วไปแล้ว หมายถึง วิธีการของสถาบันที่มีแผน และการกระทำต่อเนื่องในอันที่จะสร้างหรือยังให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถาบันกับกลุ่มประชาชน เพื่อให้สถาบันกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจและสนับสนุนร่วมกันซึ่งกันและกัน อันเป็นประโยชน์ให้สถาบันนั้น ดำเนินงานไปได้ผลดีสมความมุ่งหมาย โดยอยู่บนพื้นฐานของความจริง และโดยมีประชาคมติเป็นแนวบรรทัดฐาน (ไพฑูรย์ สนิลรัตน์, 2526 อ้างถึงใน วัลภา โล่ห์สุวรรณ, 2537)

สำหรับการประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนนั้น หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างดียิ่ง เพราะเป็นการให้ข้อมูลแก่ประชาชน ให้ทราบถึงกิจการของโรงเรียน หรือข่าวสารภายในโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจักดำเนินไปด้วยดีไม่ได้ ถ้าขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ดังนั้นการประชาสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับโรงเรียน สิ่งที่ดีควรจัดให้มีเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีดังนี้

8.1 สิ่งพิมพ์ที่เผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน โรงเรียนอาจทำได้ง่าย ๆ พิมพ์เป็น โรเนียว ฝากนักเรียนแจกผู้ปกครอง เพื่อให้ทราบข่าวสารต่าง ๆ ของโรงเรียนตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้น ในการจัดให้มีสิ่งพิมพ์เผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน ทางโรงเรียนอาจจะแจกไปยังบุคคลอื่น ๆ ที่มีใช้ผู้ปกครองนักเรียนด้วยก็ยิ่งดี เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และหน่วยราชการอื่นๆ เป็นต้น

8.2 จัดให้มีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประจำโรงเรียน เพื่อคอยให้ข้อมูล และให้ความสะดวกแก่ประชาชน และผู้ปกครองนักเรียนที่มาติดต่อโรงเรียน บุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่จะต้องมีกิริยามารยาท สุภาพเรียบร้อย มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และพร้อมที่จะช่วยเหลือ และให้ความสะดวกแก่ผู้อื่นอยู่เสมอ

8.3 เผยแพร่ข่าวสารทางสื่อมวลชน เช่น วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เช่น ทางโรงเรียนจะจัดนิทรรศการ แสดงผลงานของโรงเรียน จัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนหรือเชิญวิทยากรไปบรรยายให้นักเรียนฟัง ก็อาจจะเผยแพร่ข่าวสารนี้ทางสื่อมวลชนทั้งในส่วนกลางส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

8.4 ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสื่อช่วยประชาสัมพันธ์ให้กับโรงเรียน เช่น จัดการแข่งขันการประกวด การแข่งขันกีฬาและกรีฑา นอกจากนี้ อาจมีการโต้วาที อภิปราย การประกวดทางศิลปะและการแสดงฝีมือต่าง ๆ ของนักเรียน

การศึกษาความต้องการของชุมชน

กรมวิชาการได้กล่าวไว้ในหนังสือคู่มือการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นถึงการศึกษาหรือสำรวจความต้องการของชุมชนซึ่งได้แก่ ความต้องการของประชาชน พ่อค้า ข้าราชการ ผู้ปกครอง นักเรียน รวมทั้งบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งอยู่ในชุมชนว่ามีความต้องการจะให้ชุมชนของตนเองเป็นอย่างไรในอนาคต ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประชากร สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

วิธีการ ได้มาซึ่งความต้องการของชุมชนนี้ อาจใช้วิธีการทางตรง คือ การออกไปสอบถามจากบุคคลทุกสาขาอาชีพในชุมชน หรือใช้วิธีการทางอ้อมโดยการรวบรวมข้อมูลที่เป็นความต้องการของชุมชนจากการที่มีหน่วยงานหรือบุคคลอื่นทำไว้แล้วก็ได้ ผลของการศึกษาหรือสำรวจความต้องการของชุมชนนี้ จะนำมาใช้เป็นข้อมูลหนึ่งในการพิจารณากำหนดเป็นเป้าหมาย หรือทิศทางในการดำเนินงานพัฒนาของท้องถิ่น

ในการดำเนินงานศึกษาความต้องการของชุมชนนี้ ท้องถิ่นควรกำหนดให้มี คณะทำงาน เพื่อทำหน้าที่ศึกษา หรือสำรวจความต้องการของชุมชน ไม่ว่าจะใน กรณีที่เป็นการศึกษาโดยตรงหรือโดยอ้อม เพราะจะช่วยทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์เป็นไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพ และมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

การศึกษาหรือสำรวจความต้องการของชุมชน มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. กำหนดองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ที่จะศึกษาหรือสำรวจ เช่น ด้านการ ศึกษา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ
2. กำหนดกลุ่มเป้าหมายประชากรที่จะใช้ในการศึกษาหรือสำรวจ ซึ่งได้แก่ ผู้ปกครอง ประชาชน นักเรียน เป็นต้น
3. กำหนดวิธีการ และเครื่องมือที่จะใช้ในการศึกษา/สำรวจ เช่น
 - วิธีการศึกษา ได้แก่ วิธีการทางตรง วิธีการทางอ้อม
 - เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต ฯลฯ
4. สร้างเครื่องมือสำหรับศึกษา/สำรวจตามที่กำหนดไว้ในข้อ 3
5. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาจใช้วิธีการออกไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย ตนเอง หรือนำส่งไปรษณีย์ตามความเหมาะสม
6. วิเคราะห์ข้อมูล
7. สรุปข้อมูลความต้องการของชุมชน โดยจัดเรียงลำดับตามความต้องการ/ ความจำเป็น/ความสำคัญก็ได้

สรุปได้ว่า การศึกษาความต้องการของชุมชนนั้น จะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ มากในการใช้เป็นข้อมูล จัดหลักสูตรตลอดจนพัฒนาหลักสูตรได้เหมาะสม และ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น อันเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การ บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ตั้งไว้ได้เป็นอย่างดี

บทบาทของผู้ปกครอง

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงความต้องการ เป็นความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ประสงค์ให้มีชั้น ในการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งประชากรในพื้นที่นี้ จะมีความหลากหลายทั้งด้านสังคม และวัฒนธรรมความคิด ความต้องการ ค่านิยม และทัศนคติย่อมแตกต่างกันแต่ในด้านบทบาทของผู้ปกครองที่มีต่อการศึกษา มีต่อการเรียนของนักเรียนนั้น มีความสำคัญไม่น้อย

สื่อ วนิชสวรรค์ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอันสำคัญยิ่งในการศึกษาของนักเรียนในปัจจุบัน ดังนั้น ในการดำเนินการศึกษาให้มีสมรรถภาพ และมีพัฒนาการ นักการศึกษาจึงต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน ในเรื่องการศึกษาให้มากที่สุด

Phillips and Wiener (1972 อ้างใน ทิพนดี อ่องแสงคุณ, 2522) กล่าวว่า ถ้าผู้ปกครองให้ความสนใจในเรื่องจุดมุ่งหมายและการพัฒนาโรงเรียนมากขึ้นโรงเรียนก็จะได้รับการผลักดันให้มีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้นนักการศึกษาจะต้องพยายามพัฒนาแหล่งความรู้ เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาทางการศึกษา และให้ครูได้ใช้แหล่งความรู้นั้น ครูจะได้ติดต่อกับผู้ปกครองโดยทั่ว ๆ ไป เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาด้านการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

นักการศึกษาทั้งหลายตระหนักดีว่า ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญต่อการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นในการดำเนินการศึกษาให้มีสมรรถภาพ และมีพัฒนาการนักการศึกษาจึงต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน ในเรื่องการจัดการศึกษาให้มากที่สุด อาทร รัตนค่านวน (2522) กล่าวว่า

"เมื่อส่งเด็กเข้าโรงเรียนแล้วอย่าคิดว่าการให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เป็นเรื่องของทางโรงเรียน และตนเองหมดภาระหน้าที่แล้ว ผู้ปกครองสามารถช่วยลูกหลานในเรื่องการเรียนการสอนได้แต่จะช่วยให้ได้เพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถ เวลา และความสนใจ ความพอใจและความร่วมมือจากผู้ปกครอง ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เกิดการต่อเนื่องในการเรียนรู้ ผู้ปกครองจึงควรมีบทบาทในด้านการศึกษาของเด็กบ้าง โดยให้ความสนใจความก้าวหน้าในการเรียนที่บ้านและที่โรงเรียนสอนให้นักเรียนตระหนักในคุณค่าของการศึกษา จะทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษา เมื่อผู้ปกครองเข้าใจบทบาทของตนเอง และให้ความร่วมมือกับครูและโรงเรียนมากเท่าใด ก็จะเป็นแรงผลักดันให้ทางโรงเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีกับนักเรียนเป็นอย่างมาก"

สรุปได้ว่า ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อการศึกษาของนักเรียน และการศึกษาก็เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการที่จะทำให้บุคคลมีชีวิตที่ "มีคุณภาพ" ดังนั้น ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการศึกษาจะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญประการหนึ่งว่า นักเรียนจะได้รับการศึกษาอย่างไร ผู้ปกครองที่มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจแตกต่างกันมักจะมีความคิดเห็นต่อคุณค่าในด้านการศึกษาแตกต่างกัน ความคิดเห็นดังกล่าวจะครอบคลุมไปถึงความต้องการ และความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการศึกษาของนักเรียนด้วย ผู้ปกครองซึ่งไม่ให้ความเอาใจใส่ต่อการศึกษา และไม่สนับสนุนให้นักเรียนเป็นผู้รู้หนังสือ จะเป็นผู้กีดกันความก้าวหน้าทางการศึกษาของนักเรียน ดังนั้น จึงน่าที่จะมีผลเกี่ยวเนื่องไปถึงคุณภาพชีวิตของนักเรียนด้วย

ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น

พนอม แก้วกำเนิด (2533) ได้กล่าวถึง ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อให้หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 บรรลุผลตามความมุ่งหวังทั้ง 3 ประการว่าผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียน จังหวัด เขตการศึกษา กรมต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องช่วยกันดำเนินการ

สมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ควรประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้ คือ

1. วิทยากรที่มีความรู้ทางด้านพัฒนาหลักสูตร
2. ศึกษานิเทศก์ เขตและจังหวัด
3. ครูใหญ่
4. ครูหัวหน้าหมวด
5. อาจารย์จากวิทยาลัยครูใกล้เคียง

สังัด อุทรานันท์ (2532) ได้แบ่งผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

- (1) กลุ่มของคณะพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาวิชา ครู นักพัฒนาหลักสูตร และนักวัดผลการศึกษา
- (2) กลุ่มของผู้ที่ให้คำแนะนำและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์
- (3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ และความต้องการของสังคม ได้แก่ ผู้เขียนหนังสือบุคคลที่ทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ผู้แทนราษฎร ประชาชนทั่วไป ผู้ปกครองนักเรียน
- (4) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียนและ นักแนะแนวการศึกษา

การสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรท้องถิ่น

การปรับหลักสูตรท้องถิ่นนั้นผู้มีความสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริมการปรับหลักสูตรในระดับโรงเรียน คือ ผู้บริหารการศึกษา

สังัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารการศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร มีดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่จัดสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งในด้านสถานที่ การเงิน ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานพัฒนาหลักสูตร
2. ประสานงานในการพัฒนาหลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ให้กำลังใจในการทำงาน รวมทั้งการดำเนินการ การเสนอขออนุมัติในการใช้หลักสูตรด้วย

พจนอม แก้วกำเนิด (2533) กล่าวถึงการบริหารหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรฉบับปรับปรุงบรรลุผลตามความมุ่งหวัง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ กลุ่มโรงเรียน จังหวัด เขตการศึกษากรมต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องช่วยกันดำเนินการขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญ คือ

1. การกำหนดปรัชญาและอุดมการณ์ วัตถุประสงค์นโยบายของโรงเรียน เพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และเป็นแนวเดียวกัน จนสามารถสร้างเอกลักษณ์ ของโรงเรียน และนักเรียนของโรงเรียนได้
2. การศึกษา สืบรวจ ปัญหาความต้องการ และสภาพของท้องถิ่น
3. การศึกษา สืบรวจ ปัญหาความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง
4. การศึกษา สืบรวจ ความถนัดความสามารถเฉพาะของนักเรียน
5. การจัดแบ่งกลุ่มนักเรียน ตามความต้องการและความถนัดความสามารถ
6. การจัดเลือกสรรพัฒนาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรหรือรายวิชา ที่สอดคล้องกับสภาพชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่น และส่งเสริมความสามารถความถนัด เฉพาะทางของนักเรียนสู่ความเป็นเลิศ
7. การจัดบริการแนะแนวทางการศึกษา ให้นักเรียนรู้จักตนเองรู้จักสภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคมและสิ่งแวดล้อม สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสภาพแวดล้อม สามารถกำหนดทางเลือกและตัดสินใจในการดำเนินการ ในด้านการศึกษาการเลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ การอาชีพและแนวทางประพฤติปฏิบัติ เพื่อพัฒนาชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจ และสังคม

8. การจัดครูอาจารย์ และการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของครูอาจารย์ให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา รู้จักทำ รู้จักพัฒนา และมีค่านิยมที่ดีงาม

9. การใช้ทรัพยากรภายนอก หรือทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ทรัพยากรมนุษย์คือวิทยาการ แผนพัฒนาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนช่วยในการเรียนการสอน

10. การจัดแผนการสอนเนื้อหาสาระ รายละเอียด เทคนิคการสอน อุปกรณ์ สื่อหนังสือ เอกสาร โดยเฉพาะให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรงกับชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

11. การเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้

12. การทำความเข้าใจ และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง

13. การจัดกิจกรรมเสริม เป็นต้นว่า การประกวดแข่งขัน การยกย่อง เชิดชูเกียรติผลงานดีเด่น การจัตนินทรศการ การสาขิต การจัดกิจกรรมและปัจจัยเกื้อกูลให้เกิดกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาที่สมบูรณ์ครบวงจร เช่น การจัดตั้งร้านค้าของโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการผลิต การขายผลผลิตของนักเรียน ฯลฯ

14. การติดตามช่วยเหลือ นิเทศ แก้ปัญหา พัฒนางานและให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินงานตามหลักสูตร

15. การวัดผล ประเมินผลเพื่อการพัฒนา

16. การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์และบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนางานตามหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตรและองค์ประกอบของหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับหลักสูตรไว้ดังต่อไปนี้

Good (1973) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการคือ

1. เนื้อหาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อให้จบชั้นหรือรับประกาศนียบัตร ในหมวดวิชาสำคัญ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลานามัย
2. เค้าโครงทั่วไปของเนื้อหา หรือสิ่งเฉพาะที่ต้องการจะสอนซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่ักเรียน เพื่อให้มีความรู้จนจบหรือได้รับประกาศนียบัตร เพื่อให้สามารถเข้าเรียนต่อทางอาชีพต่อไป
3. กลุ่มวิชาและประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคม ความก้าวหน้าทางวิชาการ ความต้องการของผู้เรียน หลังจากนั้นกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์ตามวัตถุประสงค์นั้น เป็นขั้นตอนต่อไป

Taba (1962) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึงประสบการณ์ทุกอย่างที่โรงเรียนจัดให้แก่ักเรียน เพื่อให้ักเรียนมีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข

চার্জ বিশ্ব (2531) กล่าวว่าหลักสูตร คือแผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้น เพื่อแสดงถึงจุดหมายการจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลประสบการณ์ ในแต่ละโปรแกรมการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียน มีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้

สวัสดี จงกล (2527) กล่าวว่าหลักสูตร คือ ข้อกำหนดซึ่งระบุจุดหมายของการศึกษา เนื้อหาสาระ และเกณฑ์การใช้หลักสูตร ซึ่งจัดให้นักเรียน เรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ เจตคติ ทักษะและพฤติกรรมสอดคล้องกับจุดหมายที่กำหนดไว้

สุมิตร คุณานุกร (2525) กล่าวว่า หลักสูตรระดับชาติ หมายถึง โครงการให้การการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะ สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ ส่วนหลักสูตรระดับโรงเรียน หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียน ไม่ว่าจะ เป็นภายในหรือภายนอกโรงเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียน พัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

จากที่นักการศึกษาได้กล่าวมา พอสรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึง มวลความรู้ และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน อย่างมีจุดมุ่งหมาย

องค์ประกอบของหลักสูตร

Taba (1962) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ควรอย่างน้อย

4 ประการ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชา และจำนวนชั่วโมงสำหรับแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. โครงการประเมินผลตามหลักสูตร

চারنگ บัวศรี (2532) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
5. วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน
6. การประเมินผล

บุญมี เณรชอด (2531) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ควรประกอบด้วย

ด้วย

1. จุดหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหาของหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผลหลักสูตร

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว พอสรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหาสาระของหลักสูตร
3. แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผลหลักสูตร

การนำหลักสูตรไปใช้

สมิทร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนและครู นำเอาโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มเหล่านั้นไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งรวมถึงการบริหารงานทางด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่ออำนวยความสะดวก และนักเรียนสามารถสอน และ เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพสูงสุด และหัวใจของการนำเอาหลักสูตรไปใช้ คือ การสอน และบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในขั้นนี้ ก็คือ ครู โดยมีกิจกรรมที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน
3. การดำเนินการสอน

สังัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่า การใช้หลักสูตร มีงานหลักอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1. งานบริหารและบริการหลักสูตร
 - 1.1 งานเตรียมบุคลากร
 - 1.2 การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร
 - 1.3 การบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร
 - 1.4 การบริหารหลักสูตรภายในโรงเรียน

2. งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร

- 2.1 การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น
- 2.2 การจัดทำแผนการสอน
- 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

3. งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

- 3.1 การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร
- 3.2 การจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ได้กล่าวถึง การนำหลักสูตรไปใช้ ต้องดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การเตรียมวางแผนเพื่อการใช้หลักสูตร การวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรที่ดีจะต้องวิเคราะห์หลักสูตรในเรื่อง จุดมุ่งหมายที่แท้จริง ความสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน และชุมชน ความพร้อมของโรงเรียนต่อการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การจัดหาวัสดุประกอบหลักสูตรและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้มีการจัดสรรงบประมาณอย่างชัดเจนแน่นอนหรือไม่ อาคารสถานที่ หากมิได้มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างรอบคอบการพัฒนาหลักสูตรไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้อาจจะประสบความสำเร็จยาก

2. การเตรียมการจัดอบรมเพื่อใช้หลักสูตร จะต้องพิจารณาวางแผนโครงการฝึกอบรมให้ชัดเจน และมีขั้นตอน ควรจะกระทำในรูปแบบใด ระยะเวลา และวิทยากรที่จะช่วยเหลือเกี่ยวกับการอบรมให้แก่บุคคลใดบ้าง

3. การจัดครูเข้าสอน แม้ว่าครูจะผ่านการฝึกอบรมการใช้หลักสูตรมาแล้วก็ตาม การจัดครูเข้าสอนเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบเพราะครูแต่ละคน

จะมีบทบาทอย่างมากต่อการเรียนรู้ของเด็ก ครูจะต้องมองเห็นความสำคัญและ
ก้าวให้ทันสมัยกับเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

4. การจัดทำตารางสอน หลักของการจัดทำตารางสอน จะต้องคำนึงถึงการ
เรียนรู้วิชาต่าง ๆ ไม่ควรใช้เวลาเท่า ๆ กัน ระดับความยากง่ายของการเรียนรู้
ก็ย่อมแตกต่างกัน นอกจากนี้ช่วงการเรียนรู้จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของ
ผู้เรียน และเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน

5. การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการสอน การจัดทำแผน
การสอน คู่มือครู เอกสาร และสื่อการเรียนเป็นสิ่งที่จะต้องทำ แผนการสอนจะ
ช่วยให้ครูเห็นแนวทางชัดเจนยิ่งขึ้นว่าจะสอนอย่างไร จะเลือกกิจกรรมและ
ประสบการณ์อย่างใด การจัดทำสื่อการเรียนอาจจะร่วมกันทำเป็นการประหยัด
แรงงานและงบประมาณที่สำคัญที่สุดผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด
ความสนใจของผู้เรียน และตรงกับความต้องการของชุมชน

6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรให้กับผู้ปกครอง คณะกรรมการศึกษา
ของโรงเรียนและประชาชนในชุมชน เพื่อให้ทราบว่า การใช้หลักสูตรนั้นลูกหลานของ
เขา จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรในการเรียนรู้ เจตคติ ค่านิยม และความ
สามารถในการแก้ปัญหาสิ่งที่ต้องคำนึงถึงอย่างมากในการประชาสัมพันธ์หลักสูตร
คือ การสื่อความหมาย เพราะชุมชนนั้นประกอบด้วยบุคคลหลายระดับที่มีพื้นฐาน
แตกต่างกัน และบางโรงเรียนจะขอความร่วมมือ หรือความช่วยเหลือจากบุคคล
ในชุมชนนั้นในเรื่องใดบ้าง ควรชี้แจงให้ชัดเจน

7. การจัดสภาพแวดล้อม และการเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริม
หลักสูตรการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญ และจะต้อง
คำนึงถึงเพราะการเรียนรู้ของเด็กเกิดการเรียนรู้ได้ การบริการด้านวิชาการ
แก่ครูก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้การนำหลักสูตรไปใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งอาจจะทำได้โดยส่งไปศึกษาอบรมระยะสั้นในเรื่องที่กำลังปฏิบัติอยู่เพื่อเสริมความเข้าใจให้มีทัศนคติอันกว้างขวาง การไปร่วมประชุม สัมมนา การศึกษาดูงาน การเชิญวิทยากรมาสาธิต การส่งเสริมผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะด้านที่แตกต่างกัน ได้มีโอกาสเผยแพร่ความรู้ซึ่งกันและกัน เป็นต้น

8. การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตรจะต้องทำเป็นขั้นตอน ถ้าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกำหนดไว้อย่างชัดเจน การประเมินผลเพื่อปรับปรุงก็จะทำได้ง่าย และตรงจุดที่ว่า การปรับปรุงควรเริ่มต้นที่จุดใดบ้าง

จากแนวความคิดของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การนำหลักสูตรจากภาคทฤษฎี ไปสู่ภาคปฏิบัติ ให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งหลักสูตรจะประสบผลสำเร็จเพียงใดก็อยู่ที่การปฏิบัติ การปฏิบัติที่จะให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดจึงควรมีการดำเนินการในลักษณะดังนี้

1. มีการเตรียมการจัดหลักสูตร
2. การดำเนินการจัดหลักสูตร
3. การติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร

นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ได้กล่าวถึงบทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 กลุ่ม ที่จะทำให้หลักสูตรบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้คือ

1. ครูใหญ่
2. ครูประจำชั้น
3. ชุมชนหรือผู้ปกครอง

ครูใหญ่เป็นผู้มีบทบาทมากเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร จะต้องทำการศึกษาหลักสูตรให้ชัดเจนเพื่อที่จะจัดวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่
2. การเตรียมการอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่
3. การจัดครูเข้าสอน
4. การจัดตารางสอน
5. การจัดบริการวัสดุอุปกรณ์หลักสูตรและสื่อการเรียน
6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร กับผู้ปกครองและคณะกรรมการศึกษาของโรงเรียนชุมชน เกี่ยวกับจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง และจัดประสบการณ์การเรียนรู้
7. การจัดสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่และการเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร
8. การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

ครูประจำชั้นหรือครูผู้สอน เป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรและการสอน เพราะเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก ครูจะต้องมองเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในสังคม และก้าวให้ทันกับเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ หลักสูตรจะบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่อยู่ที่ครูเป็นสำคัญ

ชุมชนและผู้ปกครอง เป็นผู้มีส่วนให้การสนับสนุน ร่วมมือในการใช้หลักสูตร การประชาสัมพันธ์ การใช้หลักสูตรกับผู้ปกครอง คณะกรรมการศึกษาของโรงเรียน และประชาชนในชุมชนเป็นสิ่งที่ละเลยไม่ได้ จะต้องทำการเผยแพร่ว่าการใช้หลักสูตรใหม่นั้น ลูกหลานของเขาจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรเกี่ยวกับการเรียนรู้ เจตคติ ค่านิยมและความสามารถในการแก้ปัญหา

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

สุมิตร คุณานุกร (2523) ได้กล่าวว่ากระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 5 ประเภท คือ

1. การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การเลือก การจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์
3. การนำเอาหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผลหลักสูตร
5. การปรับปรุงหลักสูตร

สังัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความหมายครอบคลุมถึงการร่างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ และการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น ด้วย และเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรควรมีขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ
4. การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล
5. การนำหลักสูตรไปใช้
6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร
7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ไทเลอร์ (1950) ได้เสนอรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร โดยตั้งเป็นคำถามไว้ 4 ข้อ คือ

1. มีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนจะต้องจัดให้แก่เด็ก
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์

ดังกล่าว

3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
4. จะพิจารณาได้อย่างไรว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ทาบ (1962) กล่าวถึง ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอนดังนี้

1. สำรวจปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม
2. กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา
3. คัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จะนำมาสอน
4. จัดลำดับเนื้อหาสาระ
5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้
6. จัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้
7. กำหนดวิธีการประเมินผลและแนวทางปฏิบัติ

โดยสรุปจากแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่จะต้องดำเนินการต่อเนื่องกันเป็นวัฏจักร ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตร จัดทำหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลหลักสูตรและการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น

ได้มีนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร เสนอแนวทางในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่นไว้ดังนี้

บุญมี เณรชอด (ม.ป.ป.) ได้เสนอกระบวนการและวิธีการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. การจัดตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน
2. จัดตั้งคณะอนุกรรมการในแต่ละกลุ่มวิชา

3. ศึกษาและวิจัยข้อมูล ได้แก่
 - 3.1 ลักษณะหลักสูตรระดับชาติ
 - 3.2 สภาพปัจจุบันและปัญหาของชุมชนในเขต
4. การกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นในการปฏิบัติงานร่วมกัน
5. การดำเนินขบวนการกลุ่ม โดยมีวิธีดังนี้
 - 5.1 สร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่มก่อนลงมือปฏิบัติงาน
 - 5.2 เตรียมวาระการประชุม
 - 5.3 ส่งเสริมความคิดและการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน
 - 5.4 จัดหาอุปกรณ์

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้กล่าวว่า การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐาน โดยดำเนินงานดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพเศรษฐกิจ และสังคมในท้องถิ่น
สภาพของโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
2. ศึกษาหลักสูตรแม่บท คำอธิบายหลักสูตรว่าเปิดโอกาสให้
โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรอย่างไรคือ
 1. การปรับและเพิ่มรายละเอียดเนื้อหา
 2. การปรับและเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน
 3. การพัฒนาและวิธีสอนให้หลากหลาย
 4. จัดทำสื่อการเรียนการสอน เอกสารความรู้เพิ่มเติม
 5. จัดทำหลักสูตรเพิ่มเติม

ขั้นที่ 2 กำหนดความต้องการจำเป็นของท้องถิ่นคือ การนำข้อมูลพื้นฐาน
มากำหนดความต้องการจำเป็น โดยจัดอันดับความสำคัญของสิ่งที่จะพัฒนาหลักสูตร
เช่น ปัญหาอาชีพ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาสังคม เป็นต้น

ขั้นที่ 3 กำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ โรงเรียนกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เพิ่มเติมให้สอดคล้องในสิ่งที่จะเรียนในนสุมุดประจำชั้น (ป.02-2)

ขั้นที่ 4 จัดทำคำอธิบายรายวิชาหรือเนื้อหาหรือกิจกรรมที่โรงเรียนกำหนดให้เรียน

ขั้นที่ 5 จัดทำแผนการสอน คู่มือครู และสื่อการสอน

ขั้นที่ 6 การปรับปรุงและพัฒนา ได้แก่ การนำหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาแล้วไปทดลองใช้ประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น

กรมวิชาการ (2534) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น และแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรลักษณะต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. หลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรส่วนที่กระทรวงศึกษาธิการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นดำเนินการจัดการทำตามข้อกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองในท้องถิ่น เรียนรู้สภาพเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนสามารถพัฒนาชีวิต พัฒนาอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของตนเอง ครอบครัวและท้องถิ่นได้

2. เป้าหมายของการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

เป้าหมายของการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ก็คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น (โดยเน้นผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน คือ การเป็นผู้มีรายได้เป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นผู้รู้จักเสียสละและเป็นผู้ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง อันจะมีผลกระทบไปถึงคุณภาพชีวิตของผู้เรียน เป็นชีวิตที่มีความสุข มีคุณประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3. ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของ
ท้องถิ่น

ท้องถิ่นจะลงมือพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการได้ ต่อ
เมื่อมีข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของท้องถิ่น แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่าง ๆ
เหล่านั้นออกมาให้ได้ว่าการจัดการศึกษาที่ควรจะเป็นของท้องถิ่นนั้น คืออย่างไร

สรุปการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สิ่งที่จะต้องศึกษา ก็คือ สภาพ
เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และที่สำคัญที่สุดก็คือ ความต้องการของคนในชุมชน
เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและนำไปวิเคราะห์เพื่อจัดหลักสูตร และพัฒนาการเรียนการ
สอนให้เหมาะสมต่อไป

จากการศึกษาทฤษฎี หลักการและแนวคิดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุป
ได้ว่า ในการนำหลักสูตรไปใช้ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น
ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้สนับสนุน และเป็นผู้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์
ต่อการจัดหลักสูตรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือ
หลักสูตรที่จัดสามารถตอบสนองผู้เรียนและมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และ
ความต้องการของผู้ปกครอง ซึ่งในการศึกษาถึงความต้องการของผู้ปกครองที่เกี่ยวข้อง
กับการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษนั้นควรจะมีการศึกษาถึงความต้องการในด้าน
ต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร
3. ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน
4. ด้านการใช้สถานที่
5. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตรไว้ดังนี้

หลักการ

1. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง
2. เป็นการศึกษาทั่วไป เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบสัมมาชีพ หรือ การศึกษาต่อ
3. เป็นการศึกษาที่สนองความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ

จุดหมาย

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต และการศึกษาต่อ ให้สามารถเลือกแนวทางที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะเป็นพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะเลือกและตัดสินใจประกอบสัมมาชีพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีนิสัยในการปรับปรุงงาน ตนเองและสังคม เสริมสร้างอนามัยชุมชน และครองชีวิตโดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคม

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญและทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ
2. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาและเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเองและชุมชน
3. สามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน และเลือกแนวทางแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับข้อจำกัดต่าง ๆ
4. มีความภูมิใจในความเป็นไทย สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตน
5. มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและชุมชน
6. มีทัศนคติที่ดีต่อสัมมาชีพทุกชนิด มีนิสัยรักการทำงาน และมีความสามารถในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัด และความสนใจของตนเอง
7. มีทักษะพื้นฐานในการประกอบสัมมาชีพ มีความสามารถในการจัดการ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
8. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน สามารถเสนอแนวทางพัฒนาชุมชน ภูมิใจในการปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตน

จุดหมาย

1. วิชาบังคับ จำนวน 57 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่รายวิชาต่อไปนี้

1.1 วิชาบังคับแกน จำนวน 39 หน่วยการเรียนรู้

ภาษาไทย	12 หน่วยการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์	9 หน่วยการเรียนรู้
คณิตศาสตร์	6 หน่วยการเรียนรู้
สังคมศึกษา	6 หน่วยการเรียนรู้

พลาณามัย	3 หน่วยการเรียนรู้
ศิลปศึกษา	3 หน่วยการเรียนรู้
1.2 วิชาบังคับเลือก จำนวน 18	หน่วยการเรียนรู้
สังคมศึกษา	6 หน่วยการเรียนรู้
พลาณามัย	6 หน่วยการเรียนรู้
การงาน	6 หน่วยการเรียนรู้

2. วิชาเลือกเสรี จำนวน 33 หน่วยการเรียนรู้ ให้เลือกจากรายวิชา
ในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 2.1 กลุ่มวิชาภาษา
 - ภาษาไทย
 - ภาษาต่างประเทศ
- 2.2 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์
 - วิทยาศาสตร์
 - คณิตศาสตร์
- 2.3 กลุ่มวิชาสังคมศึกษา
- 2.4 กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ
 - พลาณามัย
 - ศิลปศึกษา
- 2.5 กลุ่มวิชาการทำงานและอาชีพ
 - การงาน
 - อาชีพ

3. กิจกรรม ได้แก่กิจกรรมต่อไปนี้

3.1 กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัด
กิจกรรมในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ คือ กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี
หรือยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ จำนวน 1 คาบ ต่อสัปดาห์ ต่อภาค และ
กิจกรรมอื่น ๆ อีก 1 คาบ ต่อสัปดาห์ ต่อภาค

3.2 กิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรมแก้ปัญหา หรือกิจกรรมพัฒนา
การเรียนรู้ จำนวน 1 คาบ ต่อสัปดาห์ ต่อภาค

3.3 กิจกรรมอิสระของผู้เรียน จำนวน 2 คาบ ต่อสัปดาห์ ต่อภาค

****หมายเหตุ**** ผู้เรียนที่นับถือศาสนาพุทธให้เลือกเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ใน
กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ภาคเรียนละ 1 รายวิชา ตลอด 3 ปี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางประกอบโครงสร้าง
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

กลุ่มวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์ต่อภาค								
	ม.1			ม.2			ม.3		
	บังคับ		เลือกเสรี	บังคับ		เลือกเสรี	บังคับ		เลือก
	แกน	เลือก		แกน	เลือก		แกน	เลือก	
1. ภาษา									
1.1 ภาษาไทย	4	-		4	-		4	-	
1.2 ภาษาต่างประเทศ	-	-		-	-		-	-	
2. วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์									
2.1 วิทยาศาสตร์	3	-		3	-		3	-	
2.3 คณิตศาสตร์	3	-		3	-		3	-	
3. สังคมศึกษา	2	2		2	2		2	2	
4. พัฒนาบุคลิกภาพ									
4.1 พละนามัย	1	2		1	2		1	2	
4.2 ศิลปศึกษา	1	-		1	-		1	-	
5. การงานและอาชีพ									
5.1 การงาน	-	2		2	-		2	-	
5.2 อาชีพ	-	-	-	-	-	-			
รวม	14	6	10	14	6	10	11	6	13
	30			30			30		

กิจกรรม	จำนวนคาบต่อสัปดาห์ต่อภาค		
	ม.1	ม.2	ม.3
กิจกรรม			
1. กิจกรรมตามระเบียบฯ			
1.1 กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี หรือยุวกาชาดหรือผู้บำ- เพ็ญประโยชน์	1	1	1
1.2 กิจกรรมอื่น ๆ	1	1	1
2. กิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรม แก้ปัญหา หรือกิจกรรมพัฒนา การเรียนรู้	1	1	1
3. กิจกรรมอิสระของผู้เรียน (ผู้เรียนที่นับถือศาสนาพุทธให้ เลือกเรียนรายวิชาพระพุทธ ศาสนา ในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ภาคเรียนละ 1 รายวิชาตลอด 3 ปี	2	2	2
รวมทั้งหมด	35	35	35

ศูนย์วิจัยและพัฒนา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุดประสงค์หลักสูตรวิชาภาษาต่างประเทศ

1. เพื่อพัฒนาความสามารถ ความถนัด ในภาษาต่างประเทศตามความสนใจของผู้เรียน
2. เพื่อให้มีทักษะเบื้องต้น ด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน ในภาษาที่เลือกเรียน สำหรับใช้ในการสื่อสาร การแสวงหาความรู้ และเป็นพื้นฐานในการศึกษาภาษาในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งให้รู้วัฒนธรรมที่สอดแทรกอยู่ในภาษา
3. เพื่อให้เห็นคุณค่าของภาษาที่เลือกเรียนและมีนิสัยรักการอ่าน

การจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรมวิชาการ (2533) มิได้กำหนดรายวิชาภาษาอังกฤษตามชั้นเรียน แต่กำหนดตามพื้นฐานของผู้เรียน และตามโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นได้กำหนดวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาเลือกเสรี เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนตามความต้องการของแต่ละบุคคล นั่นคือ

- ปีที่ 1 สำหรับผู้เริ่มเรียนหรือมีพื้นฐานไม่เพียงพอจากระดับประถมศึกษา
- ปีที่ 2 สำหรับผู้เรียนปีที่ 1 มาแล้ว หรือสำหรับผู้มีพื้นฐานมาก่อน และผ่านการทดสอบของโรงเรียน ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเรียนชั้นปีที่ 1
- ปีที่ 3 สำหรับผู้เรียนปีที่ 2 มาแล้ว

และรายวิชาภาษาอังกฤษทั้ง 3 ปี แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้ คือ

- กลุ่มที่ 1 วิชาหลัก เป็นวิชาในลักษณะทักษะสัมพันธ์คือ สอนทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน มี 6 รายวิชา
- กลุ่มที่ 2 วิชาเสริมทักษะ รายวิชาในกลุ่มนี้จัดไว้เสริมรายวิชาในกลุ่มที่ 1 เป็นการเสริมทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนให้คล่องแคล่วแม่นยำขึ้น

กลุ่มที่ 3 วิชาอ่านอังกฤษเบื้องต้นรายวิชาในกลุ่มนี้ สำหรับผู้ไม่ประสงค์จะเรียนภาษาอังกฤษต่อไปในระดับสูงขึ้นมี 4 รายวิชา

กลุ่มที่ 4 ที่ 5 และที่ 6 วิชาทักษะฟัง-พูด วิชาทักษะอ่าน และวิชาทักษะเขียน เป็นรายวิชา สำหรับปีที่ 3 มีกลุ่มละ 2 รายวิชา ผู้เรียนจะเลือกเรียนรายวิชาจากกลุ่มนี้ ควบคู่ไปกับวิชาหลักหรือไม่ก็ได้ การเลือกจะต้องเป็นไปตามลำดับที่กำหนดไว้

การเตรียมการจัดหลักสูตร

ในที่นี้จะศึกษาในส่วนที่ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาท ซึ่งประกอบด้วย

1. การวางแผนการจัดหลักสูตร
2. การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

1. การวางแผนหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2522) กล่าวถึง การวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ว่า ครูหรือผู้บริหารจะต้องวิเคราะห์หลักสูตรว่า จุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตรและการสอนครั้งนี้ มีเป้าประสงค์ที่แท้จริงคืออะไร และสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและชุมชนเพียงใด การนำหลักสูตรมาปรับใช้นั้น โรงเรียนต้องมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง วัสดุประกอบหลักสูตรและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จะจัดหาได้อย่างไร และโดยวิธีใด งบประมาณ อาคารสถานที่มีเพียงพอหรือไม่ การเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรจะทำโดยวิธีใด จึงจะเข้าใจหลักสูตรอย่างแท้จริง การนำหลักสูตรไปใช้แม้ว่าตัวหลักสูตรจะพัฒนาขึ้นมาดีเลิศเพียงใด ถ้าการใช้หลักสูตรขาดความเข้าใจและความไม่พร้อม การพัฒนาหลักสูตรไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อาจจะประสบความสำเร็จได้ยาก

2. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรให้ผู้ปกครองทราบ เพื่อให้ทราบว่า การใช้หลักสูตรนั้น ลูกหลานของเขา จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ในการเรียนรู้

เจตคติ ค่านิยมและความสามารถในการแก้ปัญหาสิ่งที่ต้องคำนึงถึงอย่างมากในการ
 ประชาสัมพันธ์หลักสูตรก็คือ การสื่อความหมาย เพราะชุมชนนั้นประกอบด้วย บุคคล
 ที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน และทางโรงเรียนจะขอความร่วมมือ หรือความช่วยเหลือ
 จากบุคคลในชุมชนนั้น ในเรื่องใดบ้างต้องชี้แจงให้ชัดเจน

รุ่งทิวา จักรกร (2526) ได้กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. จะต้องสนองความต้องการ Needs ของสังคม นักการศึกษาบัญญัติไว้ว่า Needs แปลว่า "ความต้องการ" แต่ความหมายโดยตรงของ Needs คือ "ความจำเป็น" ดังนั้นหลักสูตรที่ดีจะต้องสนองความต้องการหรือความจำเป็นของสังคม
2. จะต้องสนองความต้องการของเด็ก คือ สร้างนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก และในขณะเดียวกัน ทำให้เด็กเกิดความสะดวกสบายใจในขณะที่เรียนตามหลักสูตรนั้นด้วยมีการจัดวิชาให้มีการเลือกได้บ้าง มีวิชาที่ให้กำลังกายบ้าง เป็นสิ่งที่สนองความต้องการของเด็ก และความจำเป็นในชีวิตของเด็ก
3. จะต้องเหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ หลักสูตรออกมาจะต้องไม่ใช่วัสดุครุภัณฑ์เกินกำลังทางเศรษฐกิจ อีกทั้งไม่ขัดต่อหลักศีลธรรมอันดีของสังคม
4. จะต้องเหมาะสมกับความสามารถของเด็ก ไม่ยากและไม่ง่ายเกินไป ต้องท้าทายความสามารถของเด็ก ระวังให้เด็กอยากเรียน
5. จะต้องนำมาใช้โดยสะดวก
6. จะต้องมีความยืดหยุ่นได้ คือ เปิดโอกาสให้โรงเรียนปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมกับเด็กได้ เพราะสังคมของแต่ละท้องถิ่นมีสภาพไม่เหมือนกัน ดังนั้นหลักสูตรจะต้องวางไว้กว้างๆ ให้ยืดหยุ่นได้ เพื่อโรงเรียนจะได้ดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นได้

จากคุณลักษณะที่ดีของหลักสูตรที่กล่าวแล้ว ก็พอสรุปได้ว่า หลักสูตรที่ดีนั้นควรมีลักษณะดังนี้

1. จะต้องสนองความต้องการของสังคม
2. จะต้องสนองความต้องการของผู้เรียน
3. จะต้องมีความเหมาะสมกับสภาพสังคม
4. จะต้องมีความเหมาะสมกับสภาพผู้เรียน
5. สามารถพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน
6. มีความเหมาะสมและสะดวกต่อการใช้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สันต์ ธรรมบำรุง (2527) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอน คือ พฤติกรรมร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ และ ประสบการณ์ตามความมุ่งหมายของการสอน

วิชชัย ชัยจิราฉายากุล (2526) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ กิจกรรมที่แสดงถึงความพยายามที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องราวที่กำหนดไว้ ซึ่งโดยปกติจะหมายถึงวิธีการสอนแบบต่าง ๆ และการจัดบรรยากาศ การเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการปลูกฝังพฤติกรรมทางด้านเจตลักษณะไปพร้อม ๆ กับ พุทธิลักษณะ และปฏิบัติลักษณะ และได้กล่าวว่กระบวนการเตรียมการสอนประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ กำหนดจุดมุ่งหมายการสอน ทดสอบพื้นฐานความรู้เดิมก่อน สอนจัดกิจกรรมการสอน และประเมินผล

สรุปการจัดการเรียนการสอน หมายถึง กิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่าง ครูกับนักเรียน จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และประสบการณ์ตามความ มุ่งหมายของการสอน โดยครูจะใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ และจัดบรรยากาศที่เอื้อ อำนวยต่อการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการ (2525, อ้างถึงในลัมย์ จันดีะยอด, 2535)

ได้เสนอแนะแนวทางเพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ควรมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ ไม่ใช่ผู้สั่งการ และครูควรทำหน้าที่ประสานงาน รับผิดชอบในการจัดวางแผน รวมทั้งนโยบายต่าง ๆ
2. กิจกรรมที่จัดตั้งขึ้นต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ดำเนินงานยึดเป็นหลักในการทำงาน และเป็นขอบเขตของการดำเนินงาน
3. รูปแบบการจัดกิจกรรม มุ่งที่จะส่งเสริมพัฒนาตัวนักเรียนเป็นสำคัญ ฉะนั้นต้องคำนึงถึงความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของนักเรียน โดยให้นักเรียนร่วมกิจกรรมแต่ละประเภทด้วยความสมัครใจ และได้ผลดี
4. การจัดกิจกรรมควรมีความสำคัญเท่าเทียมกับการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาควรพยายามจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในห้อง

ประภาพรธรรม สุวรรณสุข (2524) กล่าวถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูและนักเรียน ร่วมกันจัดทำขึ้นนอกเหนือไปจากกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้เจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อทำให้การเรียนการสอนตามประมวลการสอนในหลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อีกทั้งช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมเสริมหลักสูตรย่อมต้องไม่มีการให้หน่วยกิต หรือคะแนนที่จะส่งผลให้นักเรียนสอบไล่ได้หรือตก

จากข้อความที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ได้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้อันกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งครูผู้สอนควรได้มีการพิจารณาจัดกิจกรรมเสริมให้สอดคล้องและเหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ

เป็นสิ่งสำคัญ ขณะเดียวกันผู้บริหารโรงเรียนก็ควรดูแลเอาใจใส่ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร บรรลุผลตามวัตถุประสงค์

การใช้สถานที่

การจัดห้องเรียน เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการดำเนินการจัดหลักสูตร วิชาภาษาอังกฤษควรมีการจัดห้องเรียน เพื่อให้ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนอยู่ได้อย่างมีความสุข การจัดห้องเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมจะเป็นการปลูกฝังนิสัยบางอย่างให้แก่ผู้เรียน เช่น ถ้าห้องเรียนสกปรก รกรุงรัง ผู้เรียนจะมีนิสัยเคยชินต่อความสกปรก ในที่สุดจะฝึกให้เป็นคนรักความสะอาด ได้ยาก

กรมวิชาการ (2523) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญในการจัดห้องเรียน ว่าควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. สภาพห้องเรียน ต้องอยู่ในสภาพที่ดี และใช้การได้เป็นสัดส่วนมีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. ขนาดของห้องเรียน ต้องกว้างขวางพอเหมาะกับจำนวนผู้เรียน และมีเนื้อที่เพียงพอในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2517 ให้ข้อเสนอแนะว่า ห้องเรียนที่มีขนาดพอเหมาะกับผู้เรียนควรมีพื้นที่เฉลี่ย 2 ตารางเมตร ต่อผู้เรียน 1 คน แนะนำ ห้องเรียนที่มีขนาดพอเหมาะกับผู้เรียนควรมีพื้นที่เฉลี่ย 2 ตารางเมตร ต่อผู้เรียน 1 คน
3. สุขลักษณะในห้องเรียน ห้องเรียนควรจัดให้ถูกสุขลักษณะดังนี้
 - 1) อากาศถ่ายเทได้ดี มีหน้าต่างอย่างเพียงพอ และมีประตูเข้าออกได้อย่างสะดวก
 - 2) แสงสว่างพอเหมาะ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนอ่านหนังสือได้ชัดเจน เป็น

การถนอมสายตา ห้องเรียนที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอ อาจแก้ปัญหาได้ เช่น ทำหน้าต่างหรือบานเลื่อนเพิ่ม ใช้ไฟฟ้าหรือโคมไฟช่วย ตัดแปลงหลังคาให้แสงสว่างส่องผ่านได้ ทาสีภายในห้อง ฯลฯ

3) ปราศจากสิ่งรบกวนต่าง ๆ เช่น เสียง กลิ่น คิววัน ฝุ่น ฯลฯ

4) สะอาด ผู้เรียนต้องช่วยกันจัดเก็บ กวาด และถู เป็นการปลูกฝังนิสัยรักความสะอาด และทำให้ผู้เรียนทำงานเป็น

4. การจัดตกแต่งห้องเรียน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1) มุมหนังสือ ในห้องเรียนควรมีมุมหนังสือไว้ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือ จะช่วยให้ผู้เรียนอ่านคล่อง มีความรู้กว้างขวาง และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ครูควรหาหนังสือหลายประเภทที่มีความยากง่ายพอเหมาะกับวัยของผู้เรียนมาให้อ่าน และควรหาหนังสือมาเปลี่ยนบ่อย ๆ การจัดมุมหนังสือควรจัดให้เป็นระบบ สะดวกในการหยิบอ่าน

2) สื่อการเรียนการสอนและวัสดุต่าง ๆ สื่อการเรียนการสอนประเภทหนังสือเรียนควรจัดให้เป็นระบบ อาจอยู่รวมกับมุมหนังสือหรือแยกไว้ต่างหาก อุปกรณ์การสอนที่ครูใช้ประจำ เช่น บัตรคำ แผนภูมิ ภาพพลิก ฯลฯ ให้จัดไว้เป็นระบบ เช่น เดียวกัน อุปกรณ์ที่ใช้แล้วไม่ควรติดหรือแขวนไว้นานจนล้าสมัย อุปกรณ์เหล่านี้อาจทำให้ความสนใจของผู้เรียนเปลี่ยนไปขณะเรียนบทเรียนใหม่ แต่อุปกรณ์บางชนิด เช่น เกมอุปกรณ์สะสมค่า อุปกรณ์การคำนวณ ฯลฯ อาจจัดไว้ที่หนึ่ง เพื่อให้ผู้เรียนยามว่าง ซึ่งอาจเรียกว่า มุมฝึกสมอง หรือเรียกชื่ออื่นก็ได้ สำหรับวัสดุสิ้นเปลืองต่าง ๆ เช่น กระดาษ สี กาว ฯลฯ ควรจัดไว้เป็นส่วน สะดวกต่อการหยิบใช้ ครูควรฝึกนิสัยรักการจัดของเป็นระเบียบ เมื่อใช้แล้วให้เก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย ห้องเรียนจะได้ดูเป็นระเบียบ

3) เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น ในห้องเรียนทุกห้องจะมีเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น เช่น อุปกรณ์ในการทำความสะอาด แปรงสีฟัน ยาสีฟัน และแก้วน้ำของผู้เรียน กล่องอาหารหรือปิ่นโต ฯลฯ สิ่งของเหล่านี้ถ้าไม่จัดไว้สำหรับวางให้ดูจะดูเกะกะ ส่วนมากจะจัดไว้ตามมุมหรือฝาผนังหลังห้องเรียน

4) มุมเสริมความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ควรจัดไว้ตามความจำเป็น ได้แก่ มุมภาษาไทย คณิตศาสตร์ สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สร้างเสริมลักษณะนิสัย การงานและพื้นฐานอาชีพ และภาษาอังกฤษ

5) การแสดงผลงานนักเรียน ครูควรจัดให้มีการแสดงผลงานของนักเรียนในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จและมีกำลังใจในการเรียนต่อไป ทั้งยังสามารถแก้ไขและพัฒนาผลงานของตนให้ดีขึ้น โดยลำดับ ผลงานเหล่านี้อาจติดป้ายนิเทศแขวน หรือจัดวางบนโต๊ะ

6) การจัดที่เอนกประสงค์ ในยามว่างผู้เรียนอาจใช้ห้องเรียนเป็นสถานที่พักผ่อน ทำงานที่ครูมอบหมาย อ่านหนังสือจากมุมห้อง หรือนั่งสนทนา ห้องเรียนที่จัดควรจัดสถานที่ไว้ให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวเท่าที่จะสามารถทำได้ บริเวณนี้อาจเรียกว่า มุมอ่านหนังสือ มุมสงบ หรือที่เอนกประสงค์ก็ได้

7) การประดับตกแต่งห้องเรียน ครูส่วนใหญ่ที่มีห้องเรียนมาตรฐานหรือครูที่รักความสวยงาม จะนิยมประดับตกแต่งห้องเรียนด้วยสิ่งต่าง ๆ เช่น ม่านมู่ลี่ ภาพดอกไม้ คำขวัญสุภาษิต ฯลฯ การตกแต่งห้องเรียนควรทำอย่างพอเหมาะไม่มากจนเกินไป เช่น ติดภาพสวยๆ จานลานตา เป็นต้น สีสีนต่างๆ ของสิ่งให้นำมาตกแต่ง รวมทั้งสิ่งที่ใช้เขียนอุปกรณ์ต่างๆ ไม่ค่อยฉูดฉาด หรือใช้สีสะท้อนแสง อาจทำให้ผู้เรียนสายตาเสียได้ การประดับตกแต่งห้องเรียนควรคำนึงถึงหลักความเรียบง่ายเป็นระเบียบ ประหยัด และสวยงาม

การจัดชั้นเรียน

การจัดชั้นเรียน การจัดชั้นเรียนมีความสำคัญไม่น้อยต่อการเรียนการสอนในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารจำเป็นต้องทราบถึงจำนวนชั้นที่จะทำการสอนจะแบ่งอย่างไร เป็นกี่ชั้น แต่ละชั้นจะยึดถือวิธีการคัดเลือกอย่างไร สิ่งนี้จะต้องทราบก่อนเพื่อประสานกับฝ่ายอาคารสถานที่ และฝ่ายวิชาการอีกทีหนึ่ง ในการจัดชั้นเรียนนั้นขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายและปรัชญาของโรงเรียน แต่หลักที่น่าจะคำนึงถึง คือ การพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้ได้เต็มที่จัดชั้นโดยคำนึงถึงความแตกต่าง

ในความสามารถของแต่ละคนก็ได้ การจัดแบ่งชั้นอาจจัดกระทำได้หลายวิธี ดังที่ กิติมา ปรีดีดิลก (2532) ได้แบ่งไว้ดังนี้

1. แบ่งตามความสามารถ (Ability Grouping) ความสามารถของแต่ละคนจากผลการสอบ แล้วจัดผู้มีความสามารถสูงให้อยู่ชั้นเดียวกัน หรือหากต้องการละเอียดยิ่งกว่านั้น อาจดูผลการสอบเป็นรายหมวดวิชาด้วย และแบ่งตามความสามารถเป็นรายวิชาหรือความสามารถโดยส่วนรวม การจัดแบ่งชั้นเรียนแบบนี้จะทำให้การเรียนของผู้เรียนเป็นไปอย่างเต็มที่ เพราะผู้เรียนมีความสามารถอยู่ในระดับเดียวกัน

2. แบ่งแบบคละ (Heterogeneous Grouping) การแบ่งแบบนี้เป็นการแบ่งโดยรวมผู้เรียนเข้าด้วยกัน อาจจะไม่เรียงตามบัญชีนักเรียน และแบ่งกันไปให้เท่า ๆ กันในแต่ละชั้นเรียน โดยไม่คำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งการแบ่งลักษณะนี้อาจจะมีทั้งเด็กเก่งและอ่อนปะปนกันอยู่ การเรียนการสอนการจัดชั้นเรียนลักษณะนี้อาจจะมีปัญหาอยู่บ้าง คือ เด็กเรียนเร็ว ต้องคอยเด็กเรียนช้า เด็กเรียนช้าก็ลำบากใจเพราะตามเด็กเรียนเร็วไม่ทัน

3. แบ่งตามเอกัตภาพ (Individual Grouping) เป็นการจัดชั้นเรียนพิเศษขึ้นโดยคำนึงถึงลักษณะของผู้เข้าเรียนเป็นใหญ่ เป็นการช่วยเหลือเด็กที่มีลักษณะไม่เหมือนกับเด็กปกติ ที่เรียกว่า Exceptional Child เด็กพวกนี้ ได้แก่

ก. พวกที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย อาจบกพร่องทางด้านใดด้านหนึ่ง เช่น บกพร่องทางการได้ยินหรืออ่านช้ากว่าผู้อื่น ควรจัดให้มีผู้ความบกพร่องเหล่านี้ได้อยู่รวมพวกเดียวกัน และจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมต่อละหมู่แต่ละพวก เป็นการสอนซ่อมเสริมให้

ข. พวกที่มีความฉลาดเป็นพิเศษ (Gifted Child) ถ้าได้จัดไว้พวกเดียวกัน จะช่วยส่งเสริมให้เด็กได้ก้าวหน้าทางวิชาการมากขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่เด็กเองและประเทศชาติด้วย

ค. พวกที่มีความต้องการหรือสนใจพิเศษเป็นบางเรื่อง ก็จัดเข้าไว้ เป็นพวกเดียวกัน อาจจัดชั้นเรียนให้ในรูปของการมีวิชาเลือกให้

อย่างไรก็ตาม ในการจัดชั้นเรียน ผู้บริหารอาจจัดแบ่งใหม่ทั้ง 3 ประเภท ในเวลาเดียวกัน หรืออาจจัดชั้นเรียนแบบอย่างเดียวกันทั้งโรงเรียนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของแต่ละโรงเรียน

ห้องเรียน

การจัดห้องเรียน ควรยึดหลัก ดังนี้

1. การจัดห้องเรียนควรยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม เพื่อให้เหมาะแก่การจัดการเรียนการสอน
2. การจัดห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างความรู้ทุกด้าน มีอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม หรือหนังสืออ่านประกอบที่น่าสนใจไว้ตามมุมห้อง เพื่อนักเรียนจะได้ค้นคว้าทำกิจกรรม
3. จัดห้องเรียนให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี สร้างบรรยากาศให้นักเรียนรู้สึก สดวกสบาย น่าเรียน ไม่อึดอัด
4. จัดห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดี เช่น ความสะอาด ความเป็นระเบียบของห้องเรียน

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

চারং বিবর্তী (2532) กล่าวถึงหลักในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน พอสรุปได้ดังนี้

1. ต้องตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้ ถ้ามีการกำหนดจุดประสงค์ไว้ ชัดเจน การเลือกสื่อการเรียนการสอนย่อมทำได้ง่าย

2. ต้องเหมาะสมกับวัยและพื้นฐาน ประสบการณ์ของผู้เรียน ตามปกติ การจัดชั้นเรียนจะสอดคล้องกับวัยและเนื้อหาวิชา การจัดประสบการณ์ก็ยึดหลัก เดียวกัน ถ้าจะให้ประสบการณ์ที่จัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก็จำเป็นต้องใช้สื่อ การเรียนการสอนที่เหมาะสม

3. ต้องเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน ผู้สอนควรศึกษาเกี่ยวกับตัวผู้เรียน แต่ละคน และควรเปิดโอกาสให้เขาได้เลือกสิ่งที่เหมาะสมกับความต้องการ ความสามารถ และความสนใจ และให้เป็นที่ยังพอใจด้วย

4. ต้องเหมาะสมทั้งในด้านค่าใช้จ่ายและการปฏิบัติ

5. ต้องหาได้ง่าย

กรมวิชาการ (2536) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ซึ่งเน้นทักษะกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้ โดยจะต้องพิจารณาเลือกสื่อมาใช้ให้เหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและ กิจกรรมการเรียนการสอน และนำมาใช้อย่างหลากหลาย ซึ่งสื่อการเรียนการสอน หลังสื่ออุเทศ คู่มือครู เป็นต้น

1. ประเภทสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม และหนังสือ ส่งเสริมการอ่าน หนังสืออุเทศ คู่มือครู เป็นต้น

2. ประเภทโสตทัศนวัสดุ ได้แก่ ภาพ ภาพพลิก แผนภูมิ สไลด์ ภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิกิตทัศน์ หุ่นจำลอง ของจริง เป็นต้น

โดยสรุปแล้ว สื่อการสอนที่ครูผู้สอนจะเลือกใช้ประกอบการเรียนการสอนนั้น จะต้องตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน หาได้ง่าย เหมาะสมกับสภาพ และประสบการณ์ของผู้เรียน

การวัดผลและประเมินผลการเรียน

อุทุมพร ทองอุไทย (2520) ให้ความหมายว่า การวัดหมายถึง กระบวนการที่ตัวเลขหรือสัญลักษณ์จะถูกนำมาเกี่ยวข้องกับลักษณะของวัตถุ คน หรือสิ่งที่จะวัด การวัดจึงต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. ต้องมีกลุ่มของวัตถุ หรือคน
2. มีคุณสมบัติของลักษณะที่จะวัด
3. มีการกระทำโดยการให้ตัวเลข หรือสัญลักษณ์กับลักษณะวัตถุ
4. ต้องพิจารณาถึงธรรมชาติ ตลอดจนนำตัวเลขหรือสัญลักษณ์เหล่านั้น

ไปใช้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2522) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึงกระบวนการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งของ หรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งหลักการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ต้องประกอบด้วย

1. กำหนดจุดประสงค์ในการวัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการสอน พร้อมทั้งให้ค่านิยามของสิ่งที่ต้องการวัดภายในขอบข่ายของเป้าหมายการศึกษา ในรูปพฤติกรรมของผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

2. เลือกแนวคิดและปรัชญาการวัดให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ และสิ่งที่มุ่งจะวัดตามที่กำหนดไว้ในข้อ 1

3. เลือกหรือสร้างเครื่องมือ หรือแบบสอบถามตามแนวคิดหรือปรัชญาการวัดในข้อ 2 เพื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน และประสิทธิภาพของการสอน

4. การวัดผลการเรียนรู้หรือการเรียนการสอน ที่จะให้ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทุกด้านตามจุดประสงค์ของการสอน จำเป็นต้องใช้เทคนิคการวัดหลายวิธีประกอบกัน ไม่มีเทคนิคการวัดใดเพียงเทคนิคเดียวที่สามารถวัดความเปลี่ยนแปลง และก้าวหน้าของการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ครบทุกด้าน เพราะเทคนิคการวัดหรือเครื่องมือแต่ละประเภทมีข้อจำกัดในพฤติกรรมของผู้เรียน

5. การวัดผลการเรียนการสอน เป็นการวัดทางอ้อม และสิ่งที่วัดได้ เป็นเพียงตัวอย่างของพฤติกรรม ความรู้ ทักษะ หรือเจตคติของผู้เรียนเท่านั้น เพื่อความถูกต้องของสิ่งที่ต้องการวัด ผู้สอนจะต้องเลือกใช้เทคนิคหรือเครื่องมือที่เหมาะสมหลายประเภท และวัดหลาย ๆ ครั้ง เพื่อจะได้คะแนนพฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และเจตคติอย่างถูกต้อง

6. ผู้สอนควรตระหนักถึงจุดเด่น จุดด้อยของเทคนิคหรือเครื่องมือแต่ละประเภท เพื่อจะได้เลือกใช้เครื่องมือ หรือเทคนิคเหล่านั้นได้ถูกต้อง อันจะนำมาซึ่งความถูกต้อง และแม่นยำของข้อมูลที่วัดได้ พร้อมทั้งหาทางป้องกัน และแก้ไขข้อผิดพลาดในการใช้เทคนิค หรือเครื่องมือหรือกระบวนการใช้เครื่องมือหรือเครื่องมือแต่ละประเภท กล่าวคือ (1) ข้อผิดพลาดอันเนื่องมาจากการสุ่มตัวอย่าง (2) ข้อผิดพลาดจากเครื่องมือหรือกระบวนการใช้เครื่องมือหรือแบบสอบถาม (3) ข้อผิดพลาดจากการแปลความหมายของคะแนน

7. การแปลความหมายข้อมูลที่วัดได้ หรือคะแนนตามแนวของการวัด เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอน และแนวทางการในการตัดสินใจอื่น ๆ เช่น การเลือกบุคลากร การปรับปรุงหลักสูตร เป็นต้น

กาญจนา คุณารักษ์ (2527) ได้กล่าวถึง การประเมินผลว่า มีความมุ่งหมายสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. เพื่อบ่งชี้ว่าผู้เรียนมีความรู้ เจตคติ และทักษะที่สำคัญเพียงพอหรือไม่

2. เพื่อวินิจฉัยจุดเด่น และจุดด้อยของผู้เรียน โดยสังเกตจากสัมฤทธิ์ผลที่แสดงออกมา

3. เพื่อบ่งถึงระดับสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนแต่ละคน

กล่าวโดยสรุป การวัด และประเมินผลการเรียน มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน เพราะผลที่ได้เป็นสิ่งที่บอกให้ทราบว่า หลักสูตรและการวัดการเรียนการสอนทั้งหมดบรรลุผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตรเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อนงค์ หงสา (2529) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติของผู้ปกครองเกี่ยวกับหลักสูตร กับการส่งเสริมการเรียนให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าความต้องการของผู้ปกครองในการรับทราบเรื่องหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ว่าผู้ปกครองต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 และต้องการรับทราบรายละเอียดของเนื้อหาวิชาในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ เป็นอันดับแรก อันดับรองลงมาคือ ต้องการทราบบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนวิธีการเรียนการสอน อันดับสุดท้ายคือ เรื่องการวัดผลประเมินผล

อารีชา ลีระกุล (2532) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของผู้ปกครอง ครูผู้สอน ภาษาอังกฤษ และผู้บริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ พบว่าความคิดเห็นของผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเด็กควรเริ่มเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้นอนุบาล คิดเป็นร้อยละ 70.15 และผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า เด็กควรเริ่มเรียนภาษาอังกฤษควบคู่ไปกับการเรียนภาษาไทย เนื่องจากต้องการให้นักเรียนในปกครองคุ้นเคยกับภาษาอังกฤษ และมีพื้นฐานทางภาษาอังกฤษที่ดีเพื่อเรียนในระดับสูงต่อไป คิดเป็นร้อยละ 54.29

เฉลิมชัย วาสะศิริ (2534) ได้ศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามการรับรู้ของครูและนักเรียน พบว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการส่งเสริมด้านการจัดหาอุปกรณ์การเรียนสูงที่สุด แต่ด้านการสนับสนุนการฝึกอาชีพต่ำสุด ส่วนในบทบาทที่คาดหวังของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา มีการคาดหวังในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับบ้านสูงที่สุด แต่ด้านการเอาใจใส่ติดตามการเรียนรู้ของนักเรียนต่ำสุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย